

Spis treści

AUCTORIUM – O AUTORZE	V
GRATIARUM – PODZIĘKOWANIA	VII
SPIS TREŚCI – INDEX	IX
INDEKS SKRÓTÓW – INDEX COMPENDIORUM.....	XVII
I. WSTĘP – PROLOGUS.....	1
Tabela nr 1: Historycznie pierwsze i ostatnie BIT zawarte przez państwa europejskie w aspekcie rozszerzania UE.....	4
II. Źródła międzynarodowej ochrony inwestycji zagranicznych.....	19
II.1. System międzynarodowych źródeł prawa dotyczącego ochrony inwestycji	19
II.2. Umowy dwustronne o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji	22
III. Ochrona inwestycji według prawa wspólnotowego (prawa UE).....	29
III.1. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską a Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej	29
III.2. Kompetencje UE w zakresie inwestycji zagranicznych.....	42
III.2.1. Stan przed traktatem lizbońskim (TFUE)	42
III.2.2. Poszerzenie kompetencji UE dotyczących bezpośrednich inwestycji zagranicznych zgodnie z traktatem lizbońskim (TFUE)	47
III.3. Sprzeczności między BIT a prawem Wspólnoty	57
III.4. Artykuł 351 TWE/TFUE (dawny art. 307 TWE)	60
IV. Zasady BIT a zasady prawa Wspólnoty (Unii)	63
IV.1. Sprawiedliwe i równe traktowanie.....	63
IV.2. Ochrona uzasadnionych oczekiwań	65
IV.2.1. Uzasadnione oczekiwania według standardów prawa międzynarodowego	65
IV.2.2. Interpretacja pojęcia „uzasadnionych oczekiwań” w międzynarodowych sporach inwestycyjnych.....	67
IV.3. Zasada najwyższego uprzywilejowania a zasada traktowania narodowego	70
IV.3.1. Zakaz dyskryminacji.....	70

Spis treści

IV.3.2.	Klauzula najwyższego uprzywilejowania (MFN).....	71
IV.3.3.	Klauzula traktowania narodowego.....	73
IV.3.4.	Wyjątek dla Organizacji Regionalnej Integracji Gospodarczej (REIO) w klauzulach MFN.....	76
V.	Rozwiązywanie sporów inwestycyjnych.....	79
V.1.	Rodzaje sporów i sposoby ich rozwiązywania.....	79
V.2.	Spory między inwestorami a państwami przyjmującymi ..	80
V.3.	Spory między państwami jako stronami umowy BIT....	82
V.4.	Dalsze środki prawne ochrony inwestycji.....	86
V.5.	Spory inwestycyjne w ramach Wspólnoty.....	87
V.5.1.	Kompatybilność BIT wewnątrzwspólnotowych z prawem Wspólnoty	87
V.5.2.	Rozstrzyganie sporów inwestycyjnych w UE.....	91
V.5.3.	Właściwość sądu według BIT wewnątrzwspólnotowych .	93
V.5.4.	Spory o kwoty rolno-spożywcze wprowadzone w wyniku działań UE.....	94
V.5.4.1.	Eastern Sugar B.V. przeciwko Republice Czeskiej – na podstawie BIT: RCz (ČSRF)–Holandia.....	95
V.5.4.2.	Cargill Inc. przeciwko Polsce – na podstawie umowy o stosunkach handlowych i gospodarczych Polska–USA	99
V.5.4.3.	Nordzucker przeciwko Polsce – zgodnie z BIT: Polska – Niemcy	101
V.5.5.	Niektóre inne spory inwestycyjne na podstawie BIT wewnątrzwspólnotowych.....	103
V.5.5.1.	Eureko przeciwko Polsce – zgodnie z BIT: Polska–Holandia	103
V.5.5.2.	HICEE B.V. przeciwko Słowacji – zgodnie z BIT: RS (ČSRF)–Holandia.....	105
V.5.5.3.	EUREKO przeciwko Słowacji – zgodnie z BIT: RS (ČSRF)–Holandia.....	106
V.5.5.4.	Rupert Joseph Binder przeciwko Republice Czeskiej – na podstawie BIT: RCz (ČSRF)–Niemcy	106
V.5.5.5.	Micula przeciwko Rumunii.....	111
V.5.5.6.	Vivendi przeciwko Polsce – zgodnie z BIT: Francja–Polska.....	115
V.5.5.7.	European Media Ventures (EMV) przeciwko Republice Czeskiej – zgodnie z BIT: RCz (ČSRF) – Belgijsko-Luksemburska Unia Gospodarcza oraz zgodnie z BIT: RCz (ČSRF)–Holandia.....	116

Spis treści

V.5.5.8.	Austrian Airlines przeciwko Słowacji – zgodnie z BIT: RCz (ČSRF)–Austria	116
V.5.6.	Stanowisko Komisji w sprawie ochrony inwestycji zgodnie z BIT i przeciwne stanowisko większości państw członkowskich.....	117
V.6.	Pytania prawne w związku z BIT wewnątrzwspólnotowymi	123
V.7.	Brak kompetencji arbitrów w przypadku pytań prejudycjalnych kierowanych do ETS	124
V.7.1.	Wyrok w sprawie Nordsee.....	125
V.7.2.	Wyrok w sprawie Marc Rich	127
V.7.3.	Starania Komisji o podporządkowanie postępowania arbitrażowego w sprawach opartych na przepisach prawa prywatnego rozporządzeniu Bruksela I i związek z ochroną inwestycji	130
V.7.3.1.	Stosunek postępowania arbitrażowego w sprawach opartych na przepisach prawa prywatnego (handlowych) i sporów inwestor przeciwko państwu z perspektywy wspólnotowej	130
V.7.3.2.	Proponowana zmiana rozporządzenia Bruksela I	132
V.7.3.3.	Stosunek postępowania arbitrażowego i rozporządzenia Bruksela I.....	133
V.7.3.4.	Komisja a Zielona księga.....	136
V.7.3.5.	Przeważnie negatywna opinia specjalistów i państw członkowskich o poszerzeniu skuteczności przepisów wspólnotowych wobec postępowania arbitrażowego ..	138
V.7.3.5.1.	Opinie specjalistów	138
V.7.3.5.2.	Stanowiska państw członkowskich wyrażone w raportach krajowych przedstawionych w Zielonej księdze.....	141
V.7.6.	Powiązanie zakresu rzeczowego rozporządzenia Bruksela I i mechanizmów rozwiązywania sporów inwestorów z państwami.....	143
V.7.7.	Raport heidelberski	144
V.7.8.	Charakter umowy arbitrażowej w sprawach handlowych versus podstawy prawne kompetencji (właściwości) arbitrów w sporach inwestycyjnych.....	145
V.7.9.	Wykonywanie orzeczeń arbitrażowych wydanych w sporach według BIT (inwestor przeciwko państwu)....	148
V.7.9.1.	Znaczenie konwencji nowojorskiej jako powszechnej regulacji międzynarodowej	148

Spis treści

V.7.9.2.	Wyrok ETS w sprawie Eco-Swiss	150
V.7.9.3.	Konwencja nowojorska a europejski porządek publiczny....	152
VI.	Rozstrzygnięcie sporów z BIT zawartych między państwami członkowskimi a państwami trzecimi (tzw. BIT pozawspólnotowe)....	159
VI.1.	Kwestie prawne związane z BIT z państwami trzecimi...	159
VI.2.	AES Summit Generation Limited i AES-Tisza Erömü przeciwko Węgrom/Electrabel przeciwko Węgrom	160
VI.3.	Postępowania w sprawie naruszenia obowiązków prowadzone przed ETS przeciwko państwu członkowskim w związku z naruszaniem przez nie ich zobowiązań z BIT	165
VI.3.1.	Środki przymusu wobec państw członkowskich.....	165
VI.3.2.	Pozwy Komisji przeciwko państwu członkowskim z powodu naruszenia obowiązku dostosowania przepisów BIT do prawa Wspólnoty	167
VI.3.2.1.	Komisja przeciwko Austrii (C-205/06) i Komisja przeciwko Szwecji (C-249/06).....	168
VI.3.2.2.	Stanowisko adwokata generalnego	170
VI.3.2.3.	Wyrok ETS	172
VI.3.2.4.	Komisja przeciwko Finlandii (C-118/07)	176
VII.	Prawo Wspólnoty/Unii a wielostronne umowy o ochronie inwestycji.....	181
VII.1.	Traktat Karty Energetycznej	181
VII.2.	Rozstrzygnięcie sporów na podstawie ECT.....	184
VII.2.1.	Spory inwestor przeciwko państwu na podstawie ECT ...	184
VII.2.2.	Spory międzypaństwowe	186
VII.3.	Spory przeciwko UE i państwom członkowskim UE wg ECT	187
VII.4.	Spory wewnątrzspólnotowe według ECT	190
VII.4.1.	Mercuria Energy Group Limited przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	190
VII.4.2.	Electrabel S.A. przeciwko Węgrom/AES Summit Generation Limited i AES-Tisza Erömü Kft. przeciwko Węgrom	191
VII.4.2.1.	Stan faktyczny i prawny.....	191
VII.4.2.2.	Ramy prawne wspólnotowej regulacji cen w energetyce w kontekście ochrony inwestycji	192

Spis treści

VIII. Zmiana sytuacji w wyniku wstąpienia do UE – konflikt zobowiązań państw członkowskich z tytułu prawa Wspólnoty i z tytułu innych zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.....	197
VIII.1. Umowy międzynarodowe	197
VIII.1.2. Kolizja zobowiązań międzynarodowych zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego.....	197
VIII.1.3. Kolejno zawierane po sobie umowy międzynarodowe....	199
VIII.1.3.1. Ustalanie pierwszeństwa <i>ratione temporis</i>	199
VIII.1.3.2. Tożsamość przedmiotu umów międzynarodowych	201
VIII.1.3.3. Założenia przyjęte w art. 30 KWPT.....	201
VIII.1.4. Kolizje umów międzynarodowych	205
VIII.2. Umowy międzynarodowe zawierane przez Wspólnotę...	206
VIII.2.1. Umowy międzynarodowe zawierane przez Wspólnotę bez udziału państw członkowskich	206
VIII.2.2. Umowy międzynarodowe zawarte między Wspólnotą a państwami członkowskimi	206
IX. Regulacja horyzontalnych zobowiązań między Wspólnotą (Unią) a państwami członkowskimi dotyczących obecnych obowiązków wobec państw trzecich oraz obowiązków <i>pro futuro</i>	209
IX.1. Zmiany i rozwiązywanie umów międzynarodowych z punktu widzenia prawa Wspólnoty/prawa Unii oraz z punktu widzenia prawa międzynarodowego	209
IX.1.1. Konwencja wiedeńska o prawie traktatów (1969)	209
IX.1.1.1. Tryb zmian umów międzynarodowych.....	209
IX.1.1.2. Podstawowe punkty wyjścia w przypadku zmiany międzynarodowej dwustronnej umowy	209
IX.1.1.3. Podstawowe punkty wyjścia w przypadku zmiany międzynarodowej wielostronnej umowy	210
IX.1.1.3.1. Zasada suwerennej równości	210
IX.1.1.3.2. System kaskadowy jako wyraz tożsamości stron umowy	210
IX.1.1.3.3. Ogólny mechanizm konkurencji członkostwa działającego indywidualnie państwa będącego stroną umowy i ponadnarodowych organizacji regionalnej integracji gospodarczej [REIO] jako zbiorowych wysokich stron umów i organizacji międzynarodowych.....	211
IX.1.1.3.4. Częściowe modyfikacje (zmiany) umów wielostronnych – zmiany <i>inter partes</i>	211
IX.1.1.5. Zakończenie umów międzynarodowych.....	212

Spis treści

IX.1.1.5.1.	Porozumienie stron	212
IX.1.1.5.2.	Contractus posterior (zastąpienie umową późniejszą)	213
IX.1.1.5.3.	Istotne naruszenie umowy międzynarodowej	213
IX.1.1.5.4.	Powstanie sytuacji uniemożliwiającej wykonywanie umowy międzynarodowej	216
IX.1.7.	Pozostałe przyczyny wygaśnięcia umowy międzynarodowej według KWPT	217
IX.2.	Stosowanie zasady rebus sic stantibus	217
IX.2.1.	Wyjątkowość stosowania rebus sic stantibus.....	217
IX.2.2.	Prawo wspólnotowe	221
IX.2.3.	Porównanie klauzuli rebus sic stantibus na gruncie prawa prywatnego, jej różnorodność w kulturach prawnych.....	225
IX.2.3.1.	Znaczenie zróżnicowania pojęcia w krajowych porządkach prawnych	225
IX.2.3.2.	Przykłady doktryn narodowych wobec zasady rebus sic stantibus (i analogii).....	228
IX.2.3.2.1.	Francja.....	228
IX.2.3.2.2.	Włochy	229
IX.2.3.2.3.	Niemcy	230
IX.2.3.2.4.	Argentyna.....	231
IX.2.3.2.5.	Urugwaj.....	231
IX.2.3.2.6.	Rebus sic stantibus w systemie common law	231
IX.3.	Status Wspólnoty/UE według prawa międzynarodowego ...	234
IX.3.1.	Stosowanie KWPT oraz drugiej konwencji wiedeńskiej...	234
IX.3.2.	Reżim prawa międzynarodowego	236
IX.3.3.	Postawa WE (regulacje wewnętrzne)	237
IX.3.3.1.	Umowy zawierane przez Wspólnotę/Unię.....	238
IX.3.3.2.	Umowy mieszane	239
IX.3.3.3.	Umowy międzynarodowe zawierane przez państwa członkowskie	242
IX.3.3.4.	Umowy międzynarodowe zawierane po wejściu w życie TWE	242
IX.3.3.5.	Umowy międzynarodowe zawierane przed TWE.....	243
IX.3.3.6.	Konflikt zobowiązań	244
X.	Kompetencje UE w zakresie inwestycji zagranicznych – dalszy rozwój	247
X.1.	Wspólna polityka handlowa.....	247
X.2.	Traktat lizboński (TFUE) a ochrona inwestycji.....	248

Spis treści

X.3.	Konkretne skutki przyjęcia traktatu lizbońskiego w dziedzinie BIZ.....	254
X.3.1.	Inwestycje portfelowe	254
X.3.2.	Status obowiązujących BIT w świetle pozostałych zobowiązań międzynarodowych (konwencji ICSID)	255
X.4.	Projekt rozporządzenia o okresie przejściowym a komunikat Komisji z 7 lipca 2010 r.	256
XI.	Współdziałanie UE i państw członkowskich w procesie (ewentualnych) zmian dotychczasowych BIT a niektóre nowe bilateralne zobowiązania podjęte przez państwa członkowskie w celu popierania i wzajemnej ochrony inwestycji	275
XI.1.	Klauzula REIO	275
XI.2.	Opinie amicus curiae: udział Komisji w sporach, których uczestnikiem są państwa członkowskie	275
XI.3.	Przejście od kompetencji wspólnych do wyłącznych kompetencji UE	277
XI.4.	Minimalna platforma inwestycji	286
XI.5.	Rozwój instrumentów umownych i niektórych umów bilateralnych o popieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji	288
XI.5.1.	Rozwój niektórych instrumentów umownych w powiązaniu z prawem Wspólnoty	288
XI.5.2.	Przepływy kapitału.....	288
XI.5.3.	Klauzula najwyższego uprzywilejowania (MFN) i wyjątki od niej	292
XI.5.4.	Stosunki z USA	295
XI.5.5.	Stosunki z Kanadą.....	298
XI.5.7.	Zmiany w niektórych indywidualnych stosunkach bilateralnych.....	305
XI.5.7.1.	BIT: RCz–Chorwacja.....	305
XI.5.7.2.	BIT: RCz–Rumunia	307
XI.5.7.3.	BIT: RCz–Wietnam	309
XI.5.7.4.	BIT: Słowacja–Wietnam [a przyszłość umów indywidualnych z punktu widzenia niektórych państw członkowskich]	313
XI.5.7.5.	BIT: Republika Czeska–Republika Słowacka	314
XI.5.7.6.	BIT • RCz–Estonia, • RCz–Litwa, • RCz–Łotwa	318
XI.5.7.8.	BIT: RCz–Włochy	319

Spis treści

XI.5.8.	Nowe międzynarodowe zobowiązanie podjęte po wstąpieniu do UE	319
XI.5.8.1.	BIT: RCz–Bahrajn	319
XI.5.8.2.	BIT: RCz–Kambodża.....	321
XI.5.8.3.	BIT: RCz–Jemen.....	321
XI.5.8.4.	BIT: RCz–Syria i BIT: RS–Syria.....	322
XI.5.8.5.	Nowa wzorcowa BIT Niemiec.....	322
TABELE.....		325
Tabela nr 2: Ograniczenia wobec państw trzecich możliwe do zastosowania ze strony państw członkowskich WE (stan wg TWE przed TFUE)		325
Tabela nr 3: Ograniczenia wobec państw trzecich możliwe do zastosowania ze strony państw członkowskich UE (stan wg TFUE).....		326
Tabela nr 4: Przegląd dwustronnych umów o popieraniu i wzajemnej ochronie inwestycji oraz niektórych wielostronnych zobowiązań dotyczących BIZ obowiązujących dla RCz, RS i Polski.....		327
LITERATURA		351
I. Monografie.....		351
II. Artykuły w periodykach i pracach zbiorowych		366
III. Źródła dostępne w formie elektronicznej.....		389
INDEKS HASEŁ.....		395
I. Uwagi wstępne do indeksu haseł		395
II. Indeks haseł według słów kluczowych		395
III. Indeks cytowanych przepisów (aktów normatywnych i innych źródeł)		402
IV. Indeks orzeczeń wydanych w postępowaniach sądowych lub arbitrażowych (uporządkowany według organizacji i oznaczenia stron)		409